

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

El-Vai Dergisi

Milletlerin İtici Güçleri ve İslam'daki İtici Güç! İsam Şeyh Gânim'in Kaleminden

Bu, düşüncede dakik bir konudur ve doğrudan siyasi bir etkiye sahiptir. Hatta meseleleri kolaylaştırmak için ön plana çıkan milletlerin olduğunu, gölgede saklı kalan milletlerin olduğunu ve bazılarının da karanlıkta kaldığını söyleyebiliriz. Konu başlığımızın sorusu şudur: Ümmetleri harekete geçirmeye ve kabuğundan çıkmaya, diğer ümmetleri gölgelerde beklemeye ve bir diğerini de kendisine yol gösterecek bir ışık olmadan karanlığa gömülmesine sevk eden şey nedir? Bu, büyük bir sorudur.

Meseleleri netleştirmek için Allah'ın insanları farklı yarattığını söyleyebiliriz. Zira insanlardan bazıları alim ve cahil, bazıları zengin ve fakir ve bazıları da emir ve memurdur; ancak bilgide, zenginlikte ve emirlikte meydana gelen değişiklikler vardır ve bu değişikliklerin bazıları sahibini çöküntüye uğrattırırken diğerlerini ise ileriye doğru götürür. Nitekim emirin kızıyla nişanlanmak için motive olan ve bunu yapabilecek kapasiteye sahip olduğu duygusuyla dolu olan fakir bir genç görebilirsiniz. Zira bu genç, bilgisi, cesareti veya kendisini bu duyguya sevk eden başka herhangi bir nedenden dolayı emirin kızıyla evlenmeye ehil olduğuna motive olmuş olabilir. Bu, bireylerde olan bir durumdur. Milletlere gelince; milletleri ileriye veya geriye sevk eden dürtüler vardır; örneğin genel adaletsizlik duygusu bir milleti, kendisinden uzaklaştırılan şeyleri gerçekleştirmeye motive ederken haklılık duygusu ise, bir milleti başka bir milletle rekabet etmeye ve onun yerini almaya motive eder. Dolayısıyla milletlerin sahip oldukları bu duygular, niceliklendirilebilir. Yani itici gücünün en zirvesindeki yoğun bir duygu veya en altındaki ortalama bir duygu olduğunu söyleyebiliriz ve bu duygular, doğru olabileceği gibi yanlış da olabilir.

Örneğin Kaddafi'nin Libya'da uzun süre iktidarda kalması ve insanların onun zulmüne uzun süre sessiz kalması nedeniyle, Kaddafi'nin bir devlet başkanı veya bir kraldan daha büyük olduğu zannediliyordu. Fakat insanlar ona karşı ayaklandıklarında onu yönetimden indirip Sirte şehrinde kovalayarak öldürmeden evvel onlara siz kimsiniz diye haykırdı. O nedenle yönetiminin yüksekliği konusundaki duyguları yanlış türdendi. Amerika'ya gelince, insan hakları meselelerinde milletler üzerindeki üstünlük duygusu aldaticı bir duygudur. Zira Amerika, insan haklarını umursamıyor. Nitekim Ebu Gureyb, Bagram ve Cenk Kalesi'ndeki politikalarıyla aldaticılığı ortaya çıkınca, bu meselede milletler üzerindeki üstünlük duygusu azalmış ve bundan sonra, yolsuzlukla mücadele eden bozguncuların veya namusa göz diken bir deyyusun eylemlerine daha da yakınlaşmıştır. Diğer bir ifadeyle aldaticılığı ifşa olmuş, Amerika milletler üzerinde üstünlük talebinde bulunmaya motive eden şeyi kaybetmiş ve bu şekilde düşkün bir adam gibi olmuştur. Vatancılık çağrısında bulunan ajanın ise, çevresindeki ajanlık yaptığını bilen birine bakarken çağrısı sönük olur ve kaşları titrer. Yani kendisinin sadık biri olmadığını bildiği gibi aynı şekilde başkalarının da bunu bildiklerini bilir. Bu nedenle onun vatancılık çağrıları, kendisi için gerçekleştireceği bir amaç için olup gerçek bir vatancılık çağrısı değildir.

Daha fazla örnekler, meseleleri açıklığa kavuşturabilir. Nitekim Avrupa ülkeleri, mevcut demokratik kültürü üreten Fransız Devrimi nedeniyle gelişip bilimsel ilerlemeler Avrupa ülkelerinin hayatını yükseltmeye başlayınca, durumu yıllar içinde gerileyen Osmanlı Devleti'ndeki Müslümanlardan daha iyi bir durumda olduğunu hissettiği gibi aynı şekilde kendilerini Müslümanların savaşlarından koruması gerektiğini de hissetmiştir; dolayısıyla Avrupa'da, Osmanlı Devleti'nin ortadan kalkmasını sağlayacak ve Avrupalıları dünyanın ön saflarına yerleştirecek güç araçlarının üretilmesinin zarureti konusunda büyük bir his oluştu ve bu his, yalan olmayan gerçek bir histi.

İngiltere, kendisinin diğer Avrupa ülkelerinden daha kurnaz olduğunu hissedince, bu his onu İngilizlerin çıkarları doğrultusunda hareket etmeye motive etti; ancak onun bu hareketi, yine İngiltere'nin sanayi ve askeri olarak bu ülkelerden daha iyi olduğunu kanıtlamaya ihtiyaç duymasından dolayıdır. Bu yüzden Avrupa ülkeleri kendi lehine harekete geçmeden önce sanayisini ve ordusunu inşa etti. Moğol-Tatar işgali, ardından Napolyon'un işgali altına giren Rusya'ya gelince; Avrupa ülkelerinin Ruslarla, Avrupalılardan daha düşük seviyede muamelede bulduklarına ve sömürgeciliği ve ganimetleri birbirleriyle yaptıkları gibi Ruslarla paylaşmadıklarına inanmaktadır. Bu da Ruslar arasında, büyük bir Rus vatanseverliği üreten, Rusya'yı ileriye doğru gitmeye ve dördüncü olsa bile onu Avrupa ülkeleri arasındaki yerini korumaya sevk eden bir mağduriyet duygusunu doğurdu. Ancak Rusya Komünist Partisi Rusya'da zafer elde edip kendisini kapitalizmin cehenneminin bir kurtarıcısı olarak görünce, Rusların diğerlerine karşı ilerleme, yükselme, liderlik ve komutanlık etme ve üstünlük duygusu arttı, Ruslar hemen motive oldu ve diğer Avrupa ülkelerinin önüne geçti.

Almanlar arasında, Alman ırkının diğerlerinden daha üstün olduğuna dair yersiz veya yanlış bir duygu gelişince bu, yoğun bir ulusalcılık duygusu haline geldi. Bu da Almanya'yı, Birinci, ardından İkinci Dünya Savaşı oluncaya kadar Avrupa ve uluslararası siyasette İngiltere ve Fransa ile rekabet etmeye motive etti. Yani Almanlar arasındaki ulusalcı duygu, Almanya'nın enerjilerinden daha pervasız ve daha büyüktü veya onu doğru bir yöne yönlendirememişti. Dolayısıyla bu, Almanlar arasında var olan bir duygu olmasından dolayı doğruluğu ve yanlışlığı göz ardı edildi; ancak bu, diğer milletlerin duygularıyla şiddetli bir çatışma içindeydi, buna direnemedi ve Almanya yenildi. Bugün Amerika'nın en güçlü ve en zengin olduğu duygusunun onu ileriye, hegemonyaya ve uluslararası liderliğe motive ettiğini görsek de -ki bu Amerika ihtişamının zirvesidir-; ancak Çin gibi diğer bir ülke ekonomisini geliştirmekte, bu da onda daha iyi bir konumda olması gerektiği duygusunu artırmaktadır. Dolayısıyla bu duygu fiilen onu, karanlık alanı terk etmeye ve küresel ışıkların altına daha fazla ilerlemeye çalışarak gölgelere doğru sevk etti.

Bütün bu örneklerden, milletleri ekonomik, askeri, politik, sanayi ve benzerleri gibi güçlerinin unsurlarını inşa etmeye motive eden şeyin, onların sahip oldukları yoğun duygular olduğu açıkça görülmektedir. Nitekim ordusunun ve ekonomisinin gücü gibi gücünün unsurları ortaya çıktığında milletler, konumlarını değiştirmek için mücadele etmeye, rekabet etmeye ve çatışmaya başlarlar.

Milletlerin durumları gözlemlendiğinde, bu motive edici duyguların ortaya çıkmasının arkasında duran çeşitli unsurların olduğunu görürüz. Dolayısıyla ezilen millet, adaletsizlik duygusuyla onu kendisinden uzaklaştırmaya motive olur ve bu nedenle onun araçlarını inşa eder. Bu yüzden bilimsel, araştırma ve sanayi yönlerinde üstün başarısını kanıtlamış lider bir millet, liderliği, önceliği ve varlığıyla ön planda olan bir millettir. Dolayısıyla diğer milletler, bu yönlerde ona ihtiyaç duyarlar. İşte bunlar, ileriye yönelik bu dürtü duygusunu ortaya çıkaran gerçeklerdir. Sosyalist Rusya'nın Hitlerlere karşı olan zaferi gibi büyük bir düşmana karşı bir savaşta galip gelen milletin galip gelme duygusu onu, ileriye doğru sevk etmektedir. Dolayısıyla duyguları ortaya çıkaran meseleler çok çeşitlidir. Bu yüzden mesele büyük olabilir, büyük bir duygu uyandırabilir, küçük de olabilir veya Amerika'yı güvende hissetmeye sevk eden denizaşırı müstahkem konumu gibi özel de olabilir. Zira Amerika okyanus ötesinden savaşa katıldığında, savaş kendi ülkesine ulaşmıyorsa bu, savaş için özel bir duygu ve motivasyondur.

Ancak bu duyguların çoğu, onlarca yıl sürseler bile geçicidir. Örneğin adaletsizliğin ortaya çıkardığı duygular, zulüm ortadan kalkınca o da ortadan kalkar. Ancak kalıcı özelliği olan duyguları harekete geçiren neden, fikir ve akidedir. Dolayısıyla bu akidenin fikri ve derinliği ve bunun sonucunda ortaya çıkan hayattaki ilerleme ne kadar yüksek olursa, ortaya çıkan ve ümmeti ileriye doğru sevk eden duyguların miktarı da o kadar yüksek olur. Ama düşünce, hayatın bazı yönleri için kısmi olabilir, o zaman motivasyon da kısmi olur. Ayrıca fikir ve akide

kapsamlı da olabilir ki işte bu ideolojidir. İşte o zaman hayatın her alanında yükselme ile sonuçlanacak ve ümmeti ileriye doğru sevk edecek duygular üretecektir; ancak ideoloji yanlış da olabilir ve hakikatlerle çelişebilir. Örneğin mülk edinme içgüdüleriyle çelişen sosyalizm ve olağanüstü derecede bencillik üreten ve nüfuzu azalmaya sevk eden kapitalizm gibi. Bu ideoloji yeni olduğu için ilk başta yüksek duygular ortaya çıkarabilir. Ancak daha sonra etkisi, kapitalizm gibi kısmen ve sosyalizm gibi tamamen kaybolur.

Kapsamlı bir düşüncenin, yani sorunlarını sunmuş olduğu çözümlerle tedavi eden bir ideolojinin yayıldığı milletler, kendilerini rahatlamış hisseder. Zira onların düşüncesi, etkili bir inşaya ve gücünün unsurlarını benimsemeye dayanmaktadır. Bu da onu, ilerleme ve yükselme duygusuna sevk eder. Bu yüzden hemen harekete geçer ve hayattaki motivasyonunu artırır. Diğer bir ifadeyle ideolojinin ümmet üzerindeki etkisine eşlik eden duygular, gücü ideolojinin ve doğruluğunun gücü kadar olan ileriye doğru itici bir güç oluşturur; çünkü somut hakikatlerle çelişmek, bu ideolojinin taşıyıcılarının duygularını ciddi şekilde yok eder, onları kendi içlerinde zayıflatır, zayıflık ümmete intikal eder ve ümmetin motivasyonunu durdurur. Böylece ümmet, gölgeye, belki de karanlığa başvurur.

İslam'daki itici güç ise, mükemmel bir güçtür. Zira cennet ehlinden biri olduğuna iman eden basit yaşlı bir kadını, cehennem ehlinden biri olan Amerika'dan daha üstün hissetmeye sevk ettiğini ve Avrupa'daki Müslüman bir öğrenciyi bilimde hocasından daha üstün hissetmeye sevk ettiğini belirtmek yeterlidir. Çünkü hocası necis bir kâfirdir. Bu, başkasına yönelik bir bakış açısıdır. Kendi nefesine yönelik bakış açısına gelince; hak üzere olan ve hayatının Allah ile buluşmak için belli bir süreye kadar ertelenmiş geçici bir imtihan olduğuna inanan bir Müslüman olduğundan dolayı nefsi istikrar ve mutmainlik içindedir. Şüphesiz Allahu Teala, her şeyin yaratıcısıdır, en büyük güç O'nun elindedir, bir şeyin olmasını dilediği zaman ona sadece ol der, o da hemen oluverir. Dolayısıyla Allah ile birlikte olanı, Allah destekler ve ona yardım eder ve onun en iyi durumda olmak için yapması gereken tek şey, Allah ile olan yakın bağını devam ettirmektir. Zira Allah'ın kendisiyle birlikte olduğu kişinin, başka hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Bu yüzden onun, dünyadaki herhangi bir güce dayanmasına ihtiyaç yoktur.

İslam akidesi, tam ve mütekamil olmasından dolayı kişi azim olan Allah'a iman eder ve gönlünü O'na açar. Yani Allahu Teala zikredildiği zaman, büyük bir sevinç ve sükûnet hisseder. Allah'ın kendisiyle birlikte olduğu düşüncesini ne kadar çok aklında tutarsa, bu dünyada O'na olan inancı da o kadar artar. Zira onun yanında, hakkı konuşan ve hakikatlerle çelişmeyen Allah'ın Kitabı vardır. Örneğin tıp çok gelişti ama Allahu Teala'nın takdir ettiği ölüme çare bulamadı. Bilim gelişti ama İslam'ın önceden ilminin insanlar için olmadığına karar verdiği ruhun mahiyetini bulamadı. Dünyanın haram olan ilişkilerden korktuğu bir zamanda, dört kadınla evli olan kocaya herhangi bir hastalık bulaşmadı. Dolayısıyla müminin elindeki Kitaba olan inancını pekiştiren daha çok şeyler vardır.

Sadece bu kadar da değil. Nitekim Allah'ın ilmi veya Levhi Mahfuz, dinin fikirlerinin bilincinde olan birinin gelecek için plan yapmasına engel olmaz. Aksine daha önceden yazılı olanlardan başka bir şeyin olmayacağını kabul etmesi onu rahatlatır. Bu yüzden Müslüman, başına gelen bir şeyin kendisinden şaşırıp başka bir tarafa gitmeyeceğine kendisini atlayan bir şeyin de kendisine dönüp gelmesine imkan olmadığına inanır. Yine Müslüman, rızkı verenin tek bir Zat olduğuna iman eder ki o da Allahu Teala'dır. Bu yüzden işte ve pazarlarda kendini küçük düşürmez. Ayrıca Müslüman, Allah'ın dilemesi dışında hayatı için bir tehlike olmadığına inanır ve bu nedenle ölümden korkmaksızın zorlukların üstesinden gelir. Nitekim Ali İbn Ebu Talib, savaşlardaki cesareti sorulduğunda şöyle derdi: Ecellerimiz bizi korur. Halid İbn Velid, savaşlara gitmekten korkanlara şöyle derdi: "Vücutumda kılıç darbesinin olmadığı, okun atılmadığı veya mızrak yarasının olmadığı bir karış yer dahi yoktur. Ama şimdi develerin ölmesi gibi yatağımda ölüyorum." Ecele iman, rızka iman, kader ve kazaya iman, kadere, kıyamet gününe ve Allah'a kavuşmaya iman gibi akidelerin tamamı, nefse hakim olan yüce fikirler olup

bunun hakikatini sadece onları bizzat görebilen ve somut olarak hissedebilen kimseler idrak edebilirler. Zira bunlar, söylenti bir söz değildir. Bilakis zayıf olanı güçlü ve aşağıda olanı lider yapan bir gerçekliğe sahiptir. Kayda değerdir ki kafirler, müminlerin bildiği derinlikle ilgili söylediklerimizin manası anlamıyorlar ve ister Müslümanların savaşlarında olsun, ister müminlerin bireysel bazı davranışlarında olsun, bu gücün hakikatini hissetseler bile, Müslümanların gücünü meçhullere nispet ediyorlar.

İslam'ın akidelerini bir bütün olarak inceleyen bilinçli biri, bu akidelerin nefisinde bir güven oluşturduğunu, kafir olan diğerlerine karşı üstünlük sağladığını ve kadere imanın korku engellerini ortadan kaldırdığını görecektir. Eğer tam bir iman olursa, ister hayat, ister rızık, ister dünya sıkıntıları, ister zorluklara katlanmak, isterse benzerleri olsun tüm korkuları ortadan kaldırır. Fikri bir incelemeyle her kim akidesinden emin olur, dinin kendisi için belirlediği yola güvenirse, akidenin onun önündeki tüm korku engellerini ortadan kaldırdığını ve ileriye doğru hareket ettiğini görürüz. Belki de tüm analistler Arap halklarının korku bariyerini aştıklarını söylediklerinde, Arap Baharının gücünü hatırlamakta bir beis yoktur. Zira bu bariyer aşılsa, imanın uyandırılması ve gaflet dışında solmaması şartıyla akıcı ve kalıcı duygular oluşturabilir. Zira bu duygular güçlü ve kuvvetli olup bu duyguların özelliklerinden biri ileriye doğru sevk etmek olduğu gibi toplumdaki özelliklerinden biri de rol modellerin diğer basit insanları etkilemesidir. Böylece herkes, ekonomiyi, devleti, orduyu ve planlar inşa edebilecek, tam bir başarı elde edebilecek ve bu ümmeti milletler arasında seçkin bir konuma getirebilecek kükreyen bir dalga oluşturmak için harekete geçer.

Basit Arap kabileleri, Persleri ve Romalıları hezimete uğrattığında, onların ülkelerini fethettiğinde, halklarına liderlik ettiğinde, koyun çobanları tüm dünyanın liderleri olduklarında, harekete geçtiklerinde yeryüzü onları durdurmak için sarsıldığında ve güçler onların karşısında diz çöktüklerinde olan işte buydu. Allah'ın izniyle bu yakında olacaktır. Çünkü daha önce var olan İslam'daki itici güç hiç değişmemiştir. Dolayısıyla İslam'daki bu itici güç, değişime dayalı seçkinlerin uyanık ve gafletten uzak olması şartıyla bugün de İslam ümmetini milletler arasında doğal yüksek konumuna getirmeye muktedirdir. Allah'ın izniyle durumunun tamamı işte budur. Yani zafer saati geldiğinde, on yıllar önce ölü gibi görünen bu ümmeti yeni bir yaratılış haline getirmek için ümmete İslam akidelerini yüklemeye muktedirdir. Böylece benimsenen dinin azametinden dolayı büyük duygular oluşacak, bu da ileriye doğru sevk edecektir. İslam'daki itici güç iki açıdan nevine münhasırdır: Birincisi; sınırı olmayan büyük bir güçle iter ve diğer milletler, bu itici gücün miktarına benzer bir güç bilmiyorlar. İkinci açısı ise, onun itici gücünün, hayatın tüm yönlerini kapsıyor olmasıdır. Müslümanlar, başlangıçta, ama sadece başlangıçta onların ürettikleri silahlarla savaşmayı kabul etmeyeceklerdir. Bilakis silahlarını, kendi elleriyle üreteceklerdir. Ayrıca Müslümanlar, sanayide, teknolojiye ve başkalarında diğer milletlerin kuyrukları olmayı kabul etmeyecekler, aksine rekor bir sürede ihtiyaç duydukları şeyleri üreteceklerdir.

Allahu Teala'dan, Allah'a nefsinde olan şeyi göstermesi ve düşmanlarına da nefsinde olan harikalığı göstermesi için bunu, İslam ümmetinde çok yakında görmemizi nasip etmesini niyaz ediyoruz. Allah'ın izniyle bu, çok da uzak değildir. Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ** **“Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah'a inanırsınız. Ehl-i kitap da inansaydı, elbet bu, kendileri için çok iyi olurdu. (Gerçi) içlerinde iman edenler var; (fakat) çoğu yoldan çıkmışlardır.”** [Ali-İmran 110]

Kaynak: [EI-Vai Dergisi - 419. Sayı - H. Zilhicce 1442-M. Temmuz 2021](#)